

Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 18 februari 2019, nr. 19047210, houdende tijdelijke vrijstelling op grond van artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden ter bestrijding van de vector (witte vlieg) van het Tomato chlorosis virus (ToCV) in de bedekte substraatteelt van tomaat (Tijdelijke vrijstelling voor Verimark ter bescherming van de bedekte substraatteelt van tomaat tegen Tomato chlorosis virus (ToCV), 2019)

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat;

Gelet op artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en artikel 53 van de Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europese Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen nr. 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (PbEU 2009, L 309);

BESLUIT:

Artikel 1

Tijdelijke vrijstelling als bedoeld in artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en artikel 53 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 wordt verleend het gebruik van Verimark ter bestrijding van witte vlieg in de tomatenteelt met als doel het Tomato chlorosis virus (ToCV) in de bedekte substraatteelt van tomaat te elimineren. Het doel is om door een combinatie van teeltmaatregelen, waarbij witte vlieg maximaal wordt bestreden, en hygiënemaatregelen tijdens de teeltwisseling het quarantaineorganisme ToCV te elimineren.

Artikel 2

De vrijstelling is slechts van toepassing indien de gebruiksvoorschriften in de bijlage bij dit besluit worden nageleefd.

Artikel 3

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en vervalt na 120 dagen.

Artikel 4

Dit besluit wordt aangehaald als: Tijdelijke vrijstelling voor Verimark ter bescherming van de bedekte substraatteelt van tomaat tegen het quarantaineorganisme Tomato chlorosis virus (ToCV), 2019.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze,
M.J.B.M. Weijtens
waarnemend Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit*

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na dagtekening van dit besluit digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via 'mijn.rvo.nl'. Om in te loggen heeft u uw gebruikerscode en wachtwoord nodig, voor de ondertekening een TAN-code. Bij een digitaal bezwaarschrift stuurt u een kopie van dit besluit mee als pdf-bestand of u stuurt een kopie per post na.

Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, Postbus 40219, 8004 DE Zwolle. Bij een schriftelijk bezwaar stuurt u een kopie van dit besluit mee met uw bezwaarschrift.

Op mijn.rvo.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het digitaal en schriftelijk indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u nog vragen over uw bezwaarschrift, kijk dan op de website: mijn.rvo.nl. of bel: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

BIJLAGE: WETTELIJK GEBRUIKSVOORSCHRIFT VERIMARK (TOELATINGSNUMMER 15662)

Wettelijk Gebruiksvoorschrift

Het middel is uitsluitend toegelaten als insectenbestrijdingsmiddel voor het professionele gebruik door middel van een druppelbehandeling in de volgende toepassingsgebieden (volgens Definitielijst toepassingsgebiedenversie 2.1 Ctgb juni 2015) onder de hierna vermelde toepassingsvoorwaarden.

Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme	Dosering* middel per toepassing	Maximaal aantal toepassingen per 12 maanden	Maximaal aantal liter/kg middel per ha per 12 maanden	Minimum interval tussen toepassingen in dagen	Veiligheidstermijn in dagen of uiterst gewasstadium waarop toegepast mag worden
Tomaat (bedekte substraatteelt)	druppel behandeling	Wittevlieg ^{1, 2}	33 mL/1000 planten	4	3,3 L/ha	7	1

* Verlaging van de dosering is toegestaan, maar van het maximaal aantal toepassingen en de andere toepassingsvoorwaarden mag niet worden afgeweken. Werkzaamheid is bij lagere dosering niet beoordeeld.

¹ tabakswittevlieg (*Bemisia tabaci*)

² kaswittevlieg (*Trialeurodes vaporariorum*)

Toepassingsvoorwaarden

Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler in de bedekte substraatteelt van tomaat aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater.

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

Resistentiemanagement

Dit middel bevat de werkzame stof cyantraniliprole. Cyantraniliprole behoort tot de ryanodine receptor modulators. De Irac code is 28.

Bij dit product bestaat er kans op resistentieontwikkeling. In het kader van resistentiemanagement dient u de adviezen die gegeven worden in de voorlichtingsboodschappen, op te volgen.

TOELICHTING

1 Algemeen

Artikel 53 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europese Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen nr. 79/117/EEG en nr. 91/414/EEG van de Raad (PbEU 2009, L 309) (hierna: Verordening (EG) nr. 1107/2009) en artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) maken het mogelijk in bijzondere omstandigheden ambtshalve tijdelijke vrijstelling te verlenen van het verbod om een niet toegelaten gewasbeschermingsmiddel binnen Nederland te brengen, op de markt te brengen, voorhanden te hebben of te gebruiken.

Ambtshalve tijdelijke vrijstelling kan worden verleend als een maatregel nodig blijkt voor een gecontroleerd en beperkt gebruik ter beheersing van een quarantaineorganisme die op geen enkele andere redelijke manier te bestrijden is.

2 Adviezen

2.1 Noodsituatie

Bijzondere omstandigheden en gevaar

ToCV is aangetroffen op tomatenbedrijven in meerdere regio's. Dit organisme is opgenomen in bijlage IAI (als 'Door Bemisia tabaci Genn. overgedragen virussen'). Op grond van de opname in deze bijlage moeten maatregelen worden genomen om vestiging en/of verspreiding te voorkómen. Door vestiging te voorkomen (eliminatie van het virus) kan economische schade door het virus in de toekomst worden voorkomen. In juli 2018 is besloten om via een door de sector opgestelde 'ketenaanpak' te trachten het virus te elimineren.

In 2018 is op 27 juli een vrijstelling voor 120 dagen afgegeven voor het middel Verimark op basis van de werkzame stof cyantraniliprole in de bedekte substraatteelt van tomaat. Doordat de vrijstelling pas laat in het seizoen kon worden afgegeven en het middel beperkt beschikbaar was kon het middel niet optimaal worden ingezet. Het virus is ook nog niet uitgeroeid en komt op meerdere bedrijven nog voor.

Alternatieven

In de teelt van tomaat zijn middelen op basis van azadirachtin, flupyradifurone, pymetrozine (opgebruiktermijn 30-1-2020), spiromesifen, sulfoxaflor, pyriproxyfen, deltamethrin, thiacloprid, imidacloprid, teflubenzuron, maltodextrine, vetzuren (kaliumzouten) en middelen op basis van verschillende micro-organismen toegelaten ter bestrijding van wittevlieg.

Middelen op basis van deltamethrin, sulfoxaflor en flupyradifurone zijn effectief tegen adulten, maar zijn niet goed integreerbaar met biologische bestrijding (neveneffect op *Macrolophus*). Maltodextrine en vetzuren (kaliumzouten) hebben ook een effect op adulten. Deze middelen hebben geen nawerking op biologische bestrijders maar verschillende stadia worden wel gedood wanneer ze door het middel worden geraakt. De werkzaamheid is ook niet afdoende om wittevliegpopulaties tot vrijwel nul te reduceren. Gewasbehandelingen van pyriproxyfen en spiromesifen zijn goed integreerbaar met biologische bestrijding, maar zijn niet of weinig werkzaam tegen de adulten. Een druppelbehandeling met pymetrozine is ook goed integreerbaar maar werkt vooral tegen de nimfen en mag 1 keer worden toegepast per 12 maanden. Middelen op basis van micro-organismen mogen veel vaker worden toegepast maar hun werkzaamheid is niet afdoende om wittevliegpopulaties tot vrijwel nul te reduceren. Vanwege neveneffecten op *Macrolophus* is de inzet van een gewasbehandeling en/of druppeltoepassing van thiacloprid, imidacloprid, azadirachtine, teflubenzuron en thiacloprid niet goed integreerbaar met biologische bestrijding.

Met een vrijstelling voor Verimark in de periode medio februari tot medio juni (120 dagen) kunnen in die periode wittevliegpopulaties in sterke mate worden bestreden terwijl *Macrolophus*-populaties in de kas de tijd krijgen zich op te bouwen. In de periode daarna tot aan het ruimen van het gewas kan witte vlieg vervolgens worden bestreden door de nawerking van Verimark (6-8 weken) gecombineerd met de inzet van biologische bestrijders en regulier toegelaten middelen met een selectieve werking. Tegen het einde van de teelt kunnen ook niet-selectieve middelen worden ingezet, waarbij in de laatste weken ook middelen worden ingezet tegen adulten. Dit is ook nodig om de kans op verspreiding van wittevlieg op het moment van de teeltwisseling te minimaliseren.

Conclusie

Ambtshalve vrijstelling conform art. 38 Wgb, van Verimark in de bedekte teelt van tomaat op substraat voldoet aan de landbouwkundige criteria. De plantaardige productie van tomaat wordt bedreigd door de aanwezigheid van Tomato chlorosis virus, waartegen op dit moment nog eliminatiemaatregelen worden genomen. Er zijn geen (redelijke) alternatieve middelen en maatregelen beschikbaar.

2.2 Risicobeoordeling

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft een advies opgesteld waarin de vraag wordt beantwoord of er sprake is van aanvaardbare risico's.

Humane toxiciteit

Voldoet aan de eisen.

Volksgezondheid

Voldoet aan de eisen.

Gedrag in het milieu

Op basis van de beoordeling kan voor het gedrag in het milieu een positief advies worden gegeven voor de bedekte substraatteelten.

De beoordeling is gedaan volgens de geldende default waarden, EFSA agreed endpoints en standaard aanpak. Echter, omdat er een risico werd geconstateerd voor aquatische en sediment organismen en voor de verwachte concentratie in drinkwater inname punten zijn in de beoordeling verdere verfijningen uitgewerkt.

Ecotoxiciteit

Er wordt een acceptabel risico verwacht voor vogels, zoogdieren, regenwormen, bodemmicro-organismen, actief slib en niet doelwit planten.

Voor waterorganismen is er in de eerste tier een groot risico, zowel acuut als chronisch. Op basis van verfijningen kunnen de volgende conclusies worden getrokken voor de substraatteelten:

- Het acute en chronisch risico voor waterorganismen wordt acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence;
- Het chronisch risico voor sedimentorganismen via blootstelling aan water wordt acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence;
- Voor de belichte substraatteelt van tomaat wordt het risico voor sedimentorganismen via blootstelling aan sediment acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence.

Op basis van bovenstaande dient in ieder geval de volgende restrictiezin te worden opgenomen voor de substraatteelt van tomaat:

Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler in de bedekte substraatteelt van tomaat aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater.

Voor bijen kan een risico niet worden uitgesloten en de volgende restrictiezin is noodzakelijk om onacceptabele blootstelling te voorkomen:

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Voor niet doelwit arthropoden kan een risico niet worden uitgesloten. Derhalve geldt de volgende zin:

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leveran-

cier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

Conclusie

Het College constateert dat met risicoreducerende maatregelen / restrictiezinnen het risico voldoende gereduceerd kan worden voor de onbelichte en belichte substraatteelt van tomaat.

Advies

Gezien het risico adviseert het College een vrijstelling ex artikel 38 Wgb van het gewasbeschermingsmiddel Verimark in de teelt van onbelichte en belichte substraatteelt van tomaat te verlenen onder vermelding van de volgende risicoreducerende maatregelen / restrictiezinnen:

Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler in de bedekte substraatteelt van tomaat aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater.

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

3 Overwegingen

Een tijdelijke vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Verimark is gewenst, omdat Tomato chlorosis virus (ToCV) een zeer schadelijk virus is voor tomaten en het een quarantaineorganisme conform 2000/29/EC, bijlage IAI is die bestreden moet worden. Verimark is een onderdeel van een combinatie van teeltmaatregelen, waarbij witte vlieg maximaal wordt bestreden, en hygiënemaatregelen tijdens de teeltwisseling worden toegepast om het virus te elimineren.

De door het Ctgb voorgeschreven restrictie voor de bescherming van in het water levende organismen omvat een aanvullende maatregel op de 95% zuiveringsplicht. Deze 95% zuiveringsplicht in combinatie met de voorgeschreven wachttijd dient door elke teler te worden toegepast. Ook ondernemingen die zich hebben aangesloten bij initiatieven voor collectieve zuiveringsinstallaties dienen te voldoen aan bovenstaande eisen.

In het Wettelijk Gebruiksvoorschrift (zie bijlage bij dit besluit) zijn de risicoreducerende maatregelen overgenomen die door het Ctgb zijn voorgesteld.

4 Besluit

Het advies van het Ctgb, heb ik in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, besloten om op grond van artikel 38 van de Wgb tijdelijke vrijstelling te verlenen voor het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel Verimark ter bescherming van de bedekte substraatteelt van tomaat tegen het quarantaineorganisme Tomato chlorosis Virus (ToCV).

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en vervalt na 120 dagen.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze,
M.J.B.M. Weijtens
waarnemend Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit*